

Çifte Minareli Medrese kapılarının üslûbu arasında büyük benzerlikler göze çarpmakta ve bu durum caminin taş işçiliğinde de Selçuklu geleneğinin devam ettiğini göstermektedir. Bazı araştırmacılar bu eserin, Gökmedrese'nin kapısının iki yanında adı bulunan ve Konya'daki İnce Minareli Medrese'nin de mimarı olduğu sanılan Konyalı mimar Kâlyân'ın yetiştirmelerinden biri tarafından yapıldığını düşünmektedirler.

Taçkapıdan, vev ön cephe duvarı ile kuzey duvarı arasında kalan firûze ve mor renkli çinilerle kaplı ara mekâna, buradan da Türk çini sanatında tek örnek teşkil eden sırlı tuğla ve mozaik çini kaplı âbideyi ikinci taçkapı ile harime girilir.

Son derece etkileyici bir mekân olan harim, kırk sekiz adet ahşap direğin üzerindeki konsollara oturan kirişlerin taşıdığı düz bir tavanla örtülüdür. Direk başlıkları, konsollar ve tavan kirişleri, bugün birçoğu dökülmüş olan kalem işleriyle süsüdür. Altı sıra halinde uzanan 7,5 m. yüksekliğindeki başlıkları mukarnaslı direklerin mihrap duvarına dik oluşturdukları yedi neften ortada bulunan diğerlerinden daha geniş ve daha yüksektir; merkezindeki dört direğin üstü de benzeri ulucami planlı yapılarda olduğu gibi açıktır. Binanın çatı örtüsü toprak dam iken 1941'de yapılan onarım sırasında eğimli çatı haline getirilmiş, 1956 yılında da bakır levhalarla kaplanmıştır; mihrap önü kubbesinin üzeri ise silüette kendini kuvvetle gösteren piramidal bir külahla örtülüdür. Tuğla konstrüksiyonlu üç sivri kemere oturan mihrap önü kubbesi son derece alımlı renklerde sırlı tuğlalarla ve çinilerle süslenmiş, göbeğine girift küfi ile Allah, Muhammed, Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali isimleri yazılmıştır.

Caminin 4,58 m. genişlik ve 6,17 m. yüksekliğindeki mozaik çinili mihrabı Selçuklu devri örnekleriyle yarışabilecek düzeydedir ve üslûp yönünden Konya mihraplarına bağlanır. Tamamen çinilerle kaplı olan mihrap çok zengin bir görünüşe sahiptir. Mavi-beyaz renklerin de kullanıldığı nişte hâkim renk firûzedir. Mukarnaslar altındaki alında yer alan motifler, Konya Karatay Medresesi'nin kubbe içi motifleriyle büyük benzerlik gösterir. Camideki çiniler genel üslûp açısından her yönüyle Selçuklu çini sanatının devamıdır.

Eşrefoğlu Camii'nde çiniler kadar dik-kati çeken diğer bir sanat dalı da ahşap

işçiliğidir. Kapı ve bazı Konya İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi'nde sergilenmekte olan pencere kanatları, minber ve hükümdar mahfiliyle Osmanlı dönemine ait müezzin mahfili camideki ahşap işlerinin en fazla dikkat çekenleridir. Ceviz ağacından muhteşem minber, kapı ve pencere kanatları gibi hakiki künde-kârî tekniğinde imal edilmiştir ve Anadolu'daki sayılı örneklerden biridir. Giriş kemerinin üzerindeki kitâbesinde Eşrefoğlu Emîr Süleyman Bey'in ve kapı kanatları üzerindeki kartuş içinde de küfi yazı ile yine Allah ve Muhammed lafızlarından başka dört halifenin isimleri kabartma olarak yazılmış, kemerin iki yanında yer alan "amilehü İsâ" ibaresi ile de usta adı belirtilmiştir. Güneybatı köşesinde, başlıkları mukarnaslı iki ahşap sütun üzerine oturtulmuş olan ve on üç basamaklı bir merdivenle çıkılan 2 m. yüksekliğindeki hükümdar mahfili yer alır; ceviz ağacından dantel gibi işlenmiş şebekelerle çevrilidir. Eksen üzerinde kubbenin önüne yerleştirilen müezzin mahfili, 982 (1574-75) yılında Mustafa Bey adlı bir Osmanlı vezir oğlu tarafından yaptırılmıştır; kirişleri ve tabanının alt yüzü nakış ve oymalarla bezelidir. Bunlardan başka, çinilerle kaplı girişin üzerinde yer alan kadınlar mahfilinin ahşap korkulukları ile mihrabın iki yanından yan duvarlara kadar uzanan parmaklıklar da ahşap işçiliği açısından dikkat çekicidir.

Caminin doğu duvarına bitişik içi kubbe, dışı konik külah örtülü türbe Eşrefoğlu Süleyman Bey'e aittir. İçi tamamen çinilerle süslü olan kümbetin 701 (1301-1302) tarihli kitâbesinden, ölümünden birkaç yıl önce yine Süleyman Bey tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Şerare Yetkin, *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul 1972, s. 124-127; Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı*, İstanbul 1984, s. 133-134; Ara Altun, *Ortaçağ Türk Mimarisinin Anahatları İçin Bir Özet*, İstanbul 1988, s. 53-54; Y. Akyurt, "Beşşehir Kitabeleri ve Eşrefoğlu Camii ve Türbesi", *Türk Tarih Arkeologya ve Etnografya Dergisi*, IV, İstanbul 1940, s. 91-129; Mahmut Akok, "Konya Beyşehirinde Eşrefoğlu Camii ve Türbesi", *Türk Etnografya Dergisi*, sy. 15, İstanbul 1976, s. 5-34; A. Demir, "Eşrefoğlu Süleyman Bey Camii", *İlgi*, sy. 43, İstanbul 1985, s. 18-23; İrfan Unutmaz, "Beşşehir'de Ahşap Direkli Eşrefoğlu Süleyman Bey Camisi", *TT*, VIII/47 (1987), s. 31-35.

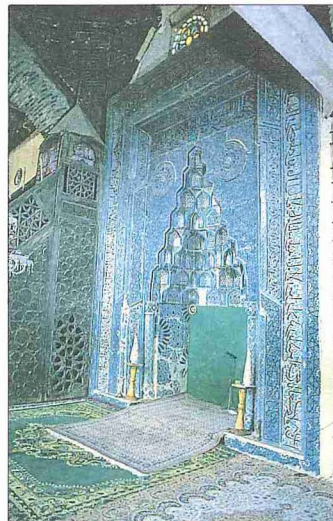
DOĞAN YAVAŞ

EŞREFOĞLU RÜMÎ

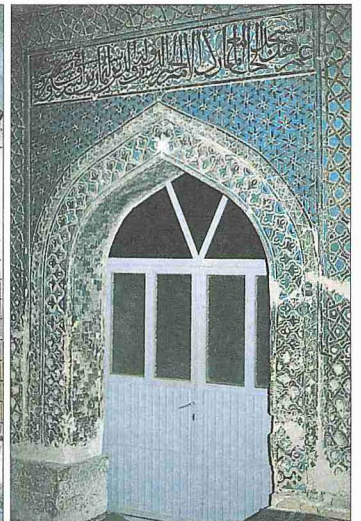
(ö. 874/1469-70 [?])

Kâdiriyye tarikatının
Eşrefiyye kolunun kurucusu,
mutasavvıf - şair.

Asıl adı Abdullah, babasının adı Ahmed Eşref'tir. Kaynaklarda künyesi Abdullah Rûmî b. Seyyid Ahmed Eşref b. Seyyid Muhammed Süyûfî (Mısırlı) şeklinde geçmektedir. İbnü'l-Eşref, Eşrefzâde, Eşref-i Rûmî, Abdullah İznîkî ve Abdullah-ı Rûmî adlarıyla da tanınmıştır. Mısır'dan Suriye'nin Hama kasabasına, daha sonra Anadolu'ya göç edip önce Manisa'ya, ardından da İznîk'e yerleşen, aslen Mekke'li ve Hz. Peygamber soyundan geldiği rivayet edilen, âlim ve şeyhler yetiştirmiş bir ailenin çocuğudur. Son dönemlerde bazı müelliflerin (meselâ bk. Çelebi, s. 7; İA, IV, 396) Eşrefoğlu Rûmî'yi 754'te (1353) İznîk'te dünyaya gelmiş olarak göstermelerine karşılık Emîr Sultan (ö. 833/1429) ve Hacı Bayrâm-ı Veli ile (ö. 833/1429-30) münasebetini göz

Eşrefoğlu
Camii'nin
mihrabı ile
mozaik çini
süslemeli
harim kapısı

Eşrefoğlu Rûmî adına düzenlenen Ali Alparslan hattırla bir levha (Abdullah Uçman koleksiyonu)

önünde tutarak onun daha sonraki bir tarihte doğduğu ileri sürülebilir. Nitekim Orhan Köprülü'nün özel kütüphanesinde bulunan ve ilk defa madde hazırlanırken faydalanan bir *Menâkıb-ı Eşrefzâde* nüshasının arkasında yer alan başka küçük bir menâkıbnâmede doğum tarihi 779 (1377) olarak kaydedilmiştir.

Eşrefoğlu'nun çocukluğu ve gençlik yılları İznik'te ailesinin yanında, büyük bir ihtimalle daha çok onların tâlim ve terbiyesi altında geçti. Daha sonra ileri bir yaşta Bursa'ya giderek buradaki Çelebi Sultan Mehmed Medresesi'nde tahsile başladı. Medresenin tanınmış müderrislerinden Mevlânâ Hocaîzâde ile Mevlânâ Tûsî'den büyük ölçüde istifade ettiği, tahsilini tamamladıktan sonra aynı medresede Alâeddin Ali'ye müîd olduğu şeklinde öteden beri tekrarlanan rivayet ise Mecdî'nin *Şekâik Tercümesi*'nin ulemâ kısmında (s. 225) zikredilen Eşrefzâde Muhyiddin Muhammed adlı başka bir kişiyle karıştırılmasından kaynaklanmıştır. Faydalandığı kaynağı zikretmeden küçük bazı ilâvelerle *Şekâik Tercümesi*'ndeki bilgileri tekrarlayan Gelibolulu Âlî Mustafa Efendi, Eşrefoğlu'nun şöhretinin kendi devrinde bile çok yaygın olduğunu, hatta Hocaîzâde ile Ali et-Tûsî'nin halledemediği bazı meseleleri onun hallettiğini söyler (*Künhü'l-ahbâr*, vr. 124^a). *Şekâik Tercümesi*'nde adı geçen Eşrefzâde'nin Eşrefoğlu Rûmî olmadığına doktora tezinde ilk defa Orhan Köprülü dikkat çekmiş (bk. bibl.), fakat çalışması neşredilmediği için eski rivayetler bugüne kadar aynen tekrarlanagelmıştır.

Eşrefoğlu'nun torunu Şeyh Hamdi Efendi'nin müridlerinden Abdullah Veliyyüddin Bursevî'nin kaleme aldığı, Eşrefoğlu'nun hayatı hakkında en eski ve ilk elden yegâne kaynak durumundaki *Menâkıb-ı Eşrefzâde*'ye ve bundan naklen menkıbe mahiyetindeki diğer rivayetle-

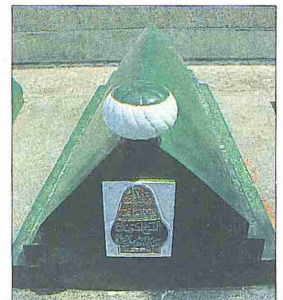
re göre Eşrefoğlu gördüğü bir rüya üzerine medreseyi ve ilim yolunu terkeder. Abdal Mehmed adlı bir meczup kendisine bâtinî ilimlerden nasibi olduğunu söyleyince Emîr Sultan'a başvurur. Emîr Sultan ihtiyarlığından söz ederek onu derişlik ve tasavvuf yolunda ileri bir merhaleye ulaştıracak olan Hacı Bayrâm-ı Velî'ye gönderir. Bunun üzerine Ankara'ya giden Eşrefoğlu, Hacı Bayrâm-ı Velî Dergâhı'nda on bir yıl kadar riyâzet ve mücâhede ile en ağır hizmetlerde çalıştırılır. Hacı Bayrâm-ı Velî kabiliyetli derişinin belli bir merhaleyi aşmış olduğuna kanaat getirerek onu önce dergâha imam, sonra da kızı Hayrûnnisâ ile evlendirerek kendisine damat yapar. Ayrıca ona icâzet vererek Bayramiyye tarikatını temsil etmek üzere İznik'e halife tayin eder. Eşrefoğlu İznik'e dönünce halkı irşaddan ziyade kendi iç dünyasına çekilir. Bir müddet sonra ulaşmış olduğu halin zevkleriyle yetinmeyerek daha ileriye varma arzusuyla tekrar Hacı Bayrâm-ı Velî'ye başvurur. Rivayete göre Hacı Bayrâm-ı Velî'ye, "Seyrû sülûkün tamamı şimdiki makamımız mıdır, yoksa daha var mıdır?" diye sorunca Hacı Bayrâm-ı Velî, "Bir velînin bin sene ömrü olsa, envâ-ı mücâhedât ve riyâzet eylese henüz enbiyâdan bir nebînin kademî vardiği yere velînin başı varmak muhaldir" cevabını verir (Abdullah Veliyyüddin Bursevî, *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, vr. 4^a). Hacı Bayrâm-ı Velî damadını dinledikten sonra onu seyrû sülûkte daha ileri bir merhaleye ulaştırması için Suriye'nin Hama kasabasında oturan Abdülkâdir-i Geylânî'nin beşinci göbekten torunu Şeyh Hüseyin el-Hamevî'nin yanına gönderir. Bunun üzerine İznik'e geri dönen Eşrefoğlu derhal *erbaîn*'e girer ve bu sırada gördüğü rüyaları yazarak yanında hanımı ve kızı olduğu halde uzun ve çileli bir yolculuğa çıkar. Anadolu'yu bir baştan bir başa yaya olarak aşan Eşrefoğlu Hama'ya varır varmaz Hüseyin el-Hamevî'ye intisap eder ve şeyhi tarafından erbaînde gördüğü rüyaların yazılı olduğu kâğıda bakılarak âdeti ayağının tozuyla tekrar erbaîne sokulur. Eşrefoğlu kırk gün içinde çilesini tamamlar ve Kâdiri hilâfetnâmesi alarak İznik'e geri döner.

Eşrefoğlu İznik'e döndükten sonra bir süre yine uzlet halinde yaşamaya devam eder. Bir müddet sonra İznik'te kurduğu dergâhında irşada başlar, tarikatı kısa zamanda yayılır. *Menâkıb-ı Eşrefzâde*'ye göre 874'te (1469-70) muhte-

melen 100 yaşlarında İznik'te vefat eder ve daha sonraları camiye çevrilen dergâhın hazîresine defnedilir. Kaynaklarda vefat tarihi hususunda farklı görüşler bulunmakla beraber türbedeki kitâbesinde yazılı olduğu söylenen (Mehmed Şemseddin, s. 50), "Eşrefzâde azm-i cinnân eyledi" mısraının gösterdiği 874 tarihi diğerlerinden daha doğru kabul edilmiştir. Vefatından sonra vasiyeti üzerine yerine, küçük yaştan beri yanında bulunan ve kızı Züleyha ile evlenen halifesi Abdürrahim Tîrsî postnişin oldu.

Kâdirîler arasında Abdülkâdir-i Geylânî'den sonra tarikatın ikinci pîri sayılan Eşrefoğlu Rûmî daha hayatta iken büyük bir velî kabul edilmiştir. Evliya Çelebi, Eşrefoğlu'nun içinde medfun bulunduğu İznik'teki cami ve dergâhtan da bahsederek ondan "yetmiş bin müride mâlik bir pişvâ-yı aşîkân" diye söz etmektedir. O sırada Osmanlı tahtında oturan Fâtih Sultan Mehmed'in hanımı Mükerrreme Sultan'ın (*Menâkıb-ı Eşrefzâde*'de Fâtih'in annesi olarak geçiyor) dilindeki bir yarayı tedavi etmesi için kendisine başvurulmuş Eşrefoğlu, davetin birkaç defa tekrarlanması üzerine İstanbul'a giderek hastayı tedavi etmiştir. Yine *Menâkıb-ı Eşrefzâde*'de, Eşrefoğlu'nun İznik'e döndükten sonra padişahın onun arkasından tebdili kıyafetle gelerek kendisini dervişliğe kabul etmesi için ısrar ettiği, Eşrefoğlu'nun ise uzun nasihatlerden sonra padişahı İstanbul'a geri dönmeye razı edebildiği rivayeti de yer almaktadır. Fâtih Sultan Mehmed'in sadrazamı Mahmud Paşa'nın da Eşrefoğlu'nun müridleri arasında bulunduğu, hatta Fâtih tarafından Yedikule Zindanı'na hapsedildiği zaman duasıyla padişahın gazabını hafifletmesi için adamlarından birini Eşrefoğlu'na gönderdiği nakledilmektedir (*Menâkıb-ı Mahmûd Pâşâ-yı Velî*, s. 22-24).

Eşrefoğlu'nun edebî şahsiyeti tasavvufî inançları doğrultusunda gelişip şekillenmiştir. Şiirlerinde daha çok Yunus Emre tesiri hâkim olmakla beraber ken-

Eşrefoğlu Rûmî'nin kendi adıyla anılan caminin hazîresindeki sandukası - İznik

dine has söyleyişlerin bulunduğu manzumelerinin sayısı da az değildir. Hece ve aruz veznini başarıyla kullanmış, lirik şiirler yanında didaktik manzumeler de yazmıştır. Şiirlerinde bilhassa tasavvufî remizlere büyük ölçüde yer vermiş, bu çerçevede yeni mazmunlar oluşturmuştur. Yer yer halk deyişlerine ve atasözlerine mal olmuş âyet meallilerine de yer verdiği şiirleri tekke edebiyatının muhteva bakımından en samimi örnekleri arasında yer alır. Şiirlerin bazıları vahdet-i vücûd neşvesiyle yazılmıştır.

Genellikle ilâhî aşkı terennüm ettiği şiirlerinin bir kısmı bestelenmiştir. Sadettin Nüzhet Ergun, Eşrefoğlu'nun şiirleri en çok bestelenen mutasavvî şairlerden biri olduğunu söyler ve Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin'den naklen kendisinin de bazı besteler yaptığını belirtir (*Türk Şairleri*, III, 1368). Bugün de Kâdirî dergâhlarında kıyâmî zikir Eşrefoğlu'nun, "Cem" olmuş dervişleri pîrim Abdülkâdir'in" ilâhisiyle başlamaktadır.

Sadettin Nüzhet *Türk Şairleri*'nde, Gelibolulu Âlî Mustafa Efendi'nin *Künhü'l-ahbâr*'ı gibi bazı kaynaklarda, büyük bir ihtimalle *Şekâik Tercümesi*'nde Eşrefzâde Muhyiddin Mehmed ile karıştırılmasından dolayı Eşrefoğlu'nu Kâlenderî ve Bektaşîler zümresine dahil imiş gibi göstermeye çalışan bir cereyan bulunduğundan bahsetmektedir. Ancak onun yaşadığı devirden iki asır sonra gelen Bektaşî şairi Hasan Dede'nin, "Eşrefoğlu al haberi / Bahçe biziz gül bizdedir" mısralarıyla başlayan ünlü taşlaması da bu iddianın isabetsiz olduğunu göstermektedir. Eşrefoğlu'nun divanında, "Tecellî şevk-i didârın beni mest eyledi hayrân / Enelhak sırrını candan anuñun kilmazam pinhân" matla'lı manzume gibi şathiyyât türünde yazılmış bazı şiirler bulunmakla beraber onda şeriatın zâhirine ters düşecek herhangi bir ifade yoktur. Bu sebeple daha yaşarken büyük bir kitlenin teveccühünü kazanan Eşrefoğlu "eâzım-ı evliyâullah"tan sayılmış ve türbesi asırlarca bir ziyaretgâh olmuştur.

Eserleri. 1. *Divan*. Yirmiden fazla nüshası tesbit edilmiş olup bunlardaki şiir sayısı birbirinden farklıdır. Divanın Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki nüshaları (Lâleli, nr. 1732; Esad Efendi, nr. 2590) başka şairlerin şiirlerinin en az karıştığı nüshalardır. Neclâ Pekolcay'ın kütüphanesinde bir mecmuâ içinde bulunan nüsha ise eski bir yazma olmakla beraber daha sonraki bir dönemde hareketlen-

miştir. Divan eski harflerle birkaç defa yayımlanmış (İstanbul 1286, 1301, 1307), yeni harflerle de Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı ve şahsiyetiyle ilgili geniş bir inceleme ile birlikte Âsaf Hâlet Çelebi tarafından neşredilmiş (İstanbul 1944), bunu daha sonraki baskılar takip etmiştir (1967, 1972). 2. *Müzekki'n-nüfûs*. Anadolu'da XIII. yüzyıldan beri gelişen tasavvuf cereyanının en önemli eserlerinden biridir. Eşrefoğlu kitabın mukaddimesinde eserini halkı doğru yola sevk etmek için bilhassa Türkçe olarak yazdığını belirtir. Eşrefoğlu Rûmî özellikle bu eseriyle, Orta Asya'dan gelip Anadolu topraklarını yurt edinen Türkler'in tasavvufî ahlâkî benimsemesinde asırlar boyunca önemli bir rol oynamıştır. Çeşitli kütüphanelerde pek çok yazma nüshası bulunan *Müzekki'n-nüfûs* (meselâ bk. Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2070; İÜ Ktp., TY, nr. 6200, 6387; Beyazıt Devlet Ktp., nr. 3642) eski ve yeni harflerle birçok defa basılmıştır (İstanbul 1269, 1281, 1298, 1322, 1966, 1968, 1977). 3. *Tarikatnâme*. Eserde daha çok tarikat âdabıyla müellifin Ehl-i beyt'e olan muhabbet ve bağlılığı anlatılmakta, Hz. Ali'nin üstünlüğünü gösteren delillere yer verilmektedir (İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin, nr. 389, 428, 441, 1017; Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud, nr. 4667; Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp., Genel, nr. 4894).

Menâkıb-ı Eşrefzâde'nin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki nüshasında (TY, nr. 270) Eşrefoğlu'nun eserleri olarak sadece *Müzekki'n-nüfûs* ile *Tarikatnâme*'nin adları geçtiği halde, ilk defa Mehmed Şemseddin *Yâdigâr-ı Şemsî*'de kaynak zikretmeksizin Eşrefoğlu'nun *Tarikatnâme*, *Delâilü'n-nübüvve*, *Fütüvvetnâme*, *İbretnâme*, *Ma'zeretnâme* (*Hediyetü'l-fukarâ*), *Elestnâme*, *Nasihatnâme*, *Hayretnâme*, *Münâcât-nâme*, *Esrârü't-tâlibîn* adlı risâlelerinin bulunduğunu söyler. Bu bilgi daha sonra konuyla ilgili hemen bütün eserlerde aynen tekrarlanmıştır. *Delâilü'n-nübüvve* ve *Esrârü't-tâlibîn* dışında kalan risâleler, M. Fuad Köprülü'nün Yapı Kredi Bankası'na intikal eden kitapları arasında bulunan bir mecmuada (nr. 133) yer almaktadır. 856 (1452) yılında istinsah edilen bu mecmuadaki eserler mesnevi tarzında olup hiçbirinde müellifinin adı geçmemektedir. Ancak her eserin başında müstensih Nasûh b. Ahmed'in, risâlenin Eşref b. Ahmed'e ait olduğuna dair kaydı bulunmaktadır. Bu mesnevi-

lerden *Fütüvvetnâme* Orhan Bilgin tarafından, elde açık bir delil bulunmakla birlikte Eşrefoğlu'nun babası Eşref b. Ahmed'e ait olabileceği kanaatiyle yayımlanmıştır (İstanbul 1992). Yeni bilgiler elde edilinceye kadar bu eserlerin Eşrefoğlu'na mı, yoksa babasına mı ait olduğunu tesbit etmek oldukça güç görünmektedir. Öte yandan eseri yayımlayan O. Bilgin'in, "Bu küçük mesnevi, uzun asırlar boyu Türk iktisadî ve içtimâî hayatı üzerinde büyük tesir icra etmiş olan fütüvvet zihniyetinin XIV. asır ile XV. asrın ilk yarısındaki şeklini ortaya koymaktadır" şeklindeki ifadesi de eserin muhtevasına uymamaktadır.

Menâkıb-ı Eşrefzâde Abdullah Uçman ve Önder Akıncı tarafından yayımlanmıştır (İstanbul 1976).

BİBLİYOGRAFYA :

Şeyh Eşref b. Ahmed, *Fütüvvet-nâme* (haz. Orhan Bilgin), İstanbul 1992, ayrıca bk. hazırlayanın girişi, s. V, VII-VIII; Abdullah Velîyyüddin Bursevî, *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, İÜ Ktp., TY, nr. 270; a.mlf., *Eşrefoğlu Rûmî-Hayatı ve Menkıbeleri* (haz. Abdullah Uçman — Önder Akıncı), İstanbul 1976 (Orhan Köprülü'nün özel kütüphanesinde bulunan diğer bir *Menâkıbnâme* nüshası XVII. yüzyılın başlarına ait olup gerek dil ve ifade özellikleri gerekse muhteva bakımından öbüründen önemli farklılıklar göstermektedir); Âlî, *Künhü'l-ahbâr*, İÜ Ktp., TY, nr. 5959, vr. 124; *Menâkıb-ı Mahmud Pâşâyı Velî*, İÜ Ktp., TY, nr. 2425, s. 22-24; *Menâkıb-ı Mahmud Paşa*, Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 1940, vr. 82; Mecdî, *Şekâik Tercümesi*, s. 225; Sarı Abdullah Efendi, *Semerâtü'l-fuâd*, İstanbul 1288, s. 145; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, III, 8-10; Belîğ, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*, Bursa 1302, s. 180, 182, 229; A. Sabri, *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, Bursa 1318; *Sicill-i Osmânî*, I, 388-389; Mehmed Şemseddin, *Yâdigâr-ı Şemsî*, Bursa 1332, s. 47-51; *Osmanlı Müellifleri*, I, 17; *Tomar-Kâdiriyye*, s. 48-49; Köprülü, *İlk Mutasavvıflar* (Ankara 1966), s. 248, 295; Mehmet Kaplan, *Eşrefoğlu Rûmî* (travay, İstanbul 1937-38), Türkiye Araştırma Merkezi, nr. 30; Âsaf Hâlet Çelebi, *Eşrefoğlu Diuanı*, İstanbul 1944, s. 5-56; Ergun, *Türk Şairleri*, III, 1367-1370; a.mlf., *Antoloji*, I, 15; Orhan Köprülü, *Tarihî Kaynak Olarak XIV. ve XV. Asırlardaki Bazı Türk Menâkıbnâmeleri* (doktora tezi, 1951), İÜ Ktp., nr. 1939; Abdülbâki Gölpınarlı, *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, İstanbul 1972, s. 63-77; a.mlf., "Eşrefoğlu", *TDL* (Halk Edebiyatı Özel Sayısı), XIX/207 (1968), s. 390-393; İlber Ortaylı, "Osmanlı Toplumunda Yönetici Sınıf Hakkında Kamuoyunun Oluşumuna Bir Örnek: Menâkıb-ı Mahmud Paşa-yı Velî", *Tahsin Bekir Balta'ya Armağan*, Ankara 1974, s. 459-481; Mehmed Halid [Bayr], "Eşrefoğlu", *Dergâh*, sy. 2, İstanbul 1337, s. 26-28; sy. 15 (1337), s. 9-11; Kasım Kufralı, "Eşrefiye", *İA*, IV, 396-397; Abdullah Uçman, "Eşrefoğlu Rûmî, Abdullah", *TDEA*, III, 116-117; Süleyman Uludağ, "Abdal Mehmed", *DİA*, I, 63; Nuri Özcan, "Abdürrahim Tirsî", a.e., I, 293.

A. NECLÂ PEKOLCAY - ABDULLAH UÇMAN